

Стецюк В.М.,

к.э.н., доцент кафедры финансов НУХТ, Голова правління ПАТ СК «Скайд», м. Київ., Україна.
 Дикунов В.Г.,
 студент Європейський університет, м. Київ, Україна.
 Хавтур І.А.,
 студент коледжу ТНЕУ м. Тернопіль, Україна.

Stetsyuk V.M.,

PhD, NUFT, Chairman of JSC IC «Skayd» m. Kyiv, Ukraine.
 Dykunov V.G.,
 a student at the European University, m. Kyiv, Ukraine.
 Havtur I.A.,
 a college student TNEU, m. Ternopil, Ukraine.

Стецюк В.М.,

к.э.н., доцент кафедры финансов НУПТ, Председатель правления ОАО СК «Скайд», г. Киев, Украина.
 Дикунов В.Г.,
 студент Европейский университет г. Киев, Украина.
 Хавтур И.А.,
 студент колледжа ТНЭУ, г. Тернополь, Украина.

УДК 368.339.13

UDK368.339.13

СТРАХОВА НАУКА: УРОКИ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ, ТРИ ПОГЛЯДИ

INSURANCE SCIENCE: LESSONS FROM THE FINANCIAL CRISIS, THREE VIEWS

СТРАХОВАЯ НАУКА: УРОКИ ФИНАНСОВОГО КРИЗИСА, ТРИ ВЗГЛЯДА

Ключові слова: страхова наука, навчально-практичний центр страхового бізнесу, теорія страхування, практичні заняття.

Keywords: insurance science uchebno-praktichesky center of the insurance business, insurance theory and practical classes.

Ключевые слова: страховая наука, учебно-практический центр страхового бизнеса, теория страхования, практические занятия.

Десятки вищих навчальних закладів України впроваджують в свій навчальний процес поглиблене вивчення страхових дисциплін, націлюючи студентів на можливе працевлаштування в страховому секторі України, зокрема менеджерами, маркетологами, оцінювачами, юристами, рекламщиками, аварійними комісарами, актуаріями, аудиторами та інше.

Це є актуальним на сучасному етапі розвитку страхової системи нашої держави, тому що висококваліфіковані кадри повинні, як ковток свіжого повітря, оздоровити страховий процес.

Але для більш успішного впровадження страхової науки необхідно згадати, як вона зароджувалася в Україні за період її незалежності.

Найбільший внесок в страхову науку зробили такі корифеї страхової справи України, як: Осадець С.С., Клапків М.С., Шумелда Я.П., Гаманкова О.О., Говорушко Т.А., Залетов О.М., Толстенко О.Ю., Ротова Т.А. та інші.

Самою першою кафедрою страхування в усьому тоді Радянському Союзі була кафедра страхування Тернопільського фінансово-економічного інституту (сьогодні Тернопільський національний економічний університет), утворена в 1985 році і який тепер було б 27 років. Її яку очолювали в свій час Андрущенко В.Л., Шумелда Я.П., Клапків М.С.

З перших днів діяльності кафедри я працював асистентом, старшим викладачем, доцентом, маючи тоді за спиною 15-річний досвід практичної роботи в страхових органах.

Виходячи з доцільності та з метою якісної підготовки спеціалістів страхової справи, крім основної дисципліни «Страхування», в навчальний план були включені такі предмети: «Бухгалтерський облік в органах Держстраху», «Автоматизована обробка страхової інформації», «Ревізія і контроль в страхових органах», «Діловодство та документообіг», пізніше – «Страхові послуги» та «Актуарні розрахунки».

Наукову літературу використовували в основному російських авторів Рейтмана Л.І., Радіонова М.М., Мотильова Л.І., Плешкова А.П., Єфімова С.Л., Шахова В.В., Кагаловської Є.Т.

Потім відкрилася кафедра страхування в Московському державному університеті на чолі з Рейтманом Л.І., а пізніше в КНЕУ та інших вишніх навчальних закладах України.

Був виданий перший український підручник зі страхування С.С. Осад-

ця, а в останні часи кожен навчальний заклад має свій підручник зі страхування або страхових послуг, які цікаві кожен сам по собі, але базуються на першому підручнику. Доцільніше було б всім авторам спільно написати універсальний підручник «Страхування», який би втілював все найкраще з розробок кожного автора і відповідав би вимогам якісної підготовки спеціалістів для страхової системи України і був би взірцем для науковців інших держав.

На мою думку, страхову науку слід поділити на два окремих напрямки:

1. Наукові дослідження страхування як сегмент економіки держави;
  2. Академічна підготовка спеціалістів для страхової системи України
- Розглянемо коротко мету, завдання та шляхи розвитку кожного з напрямків.

У 80-х роках минулого століття Тернопільський економічний інститут виконував для Головного управління Держстраху України дві госпдоговірні теми з розробки методики впровадження автоматизованого обліку договорів страхування на різних типах електронно-обчислювальних машин, які мали важливе значення як для науковців, так і для практиків.

Науковці проводили дослідження, глибше пізнавали суть автоматизації в страхових органах, узагальнювали дослідження і ще й одержували додаткову зарплату.

Практики одержували компактні методичні рекомендації з організації робіт по автоматизованому обліку страхових операцій, завдяки чому знижувалися затрати на впровадження автоматизації страхових операцій.

Після утворення незалежної держави, впала монополія Держстраху, який міг собі дозволити оплачувати госпдоговірні теми з вищими навчальними закладами. Крім цього, це сприяло підвищенню зарплати вчених за рахунок постійно діючих курсів перепідготовки спеціалістів Держстраху, а сотні дрібних страхових компаній були незацікавлені в додаткових затратах на дослідження страхового ринку та перепідготовку страхових кадрів. Тому занепали науково-дослідні центри вищих навчальних закладів.

З метою відновлення страхових досліджень, підвищення ролі науки в страхуванні та рівня практичної кваліфікації вчених ПАТ СК «Скайд», яку я очолюю, запропонувала ТНЕУ, КНУХТ три госпдоговірні теми, які компанія оплатила, і в результаті досліджень були видані дві моногра-

фії «Стратегічні орієнтири формування і реалізації фінансової політики України» та «Управління фінансовою діяльністю страхової компанії з метою забезпечення її ефективного розвитку».

Це початок на сучасному етапі розвитку страхової науки, але хотілося б, щоб таке починання підтримали інші страхові компанії, і тоді б ожила наука і появилися нові цікаві страхові дослідження.

Щодо підготовки спеціалістів, то слід відмітити, що вона проходить в застарілому стилі – лекції, практичні заняття, самостійна робота, модулі, заліки, екзамені і т.д.

Це дає теоретичні основи, але такий спеціаліст мало витребуваний страховою компанією. Тому що він не бачить у повній мірі страховий процес, не готовий до практичної діяльності, і тому страховики без особливого ентузіазму беруть їх на роботу.

Автор розумів це ще в далекі 80-ті роки минулого століття.

Тому, перейшовши на викладацьку роботу, він запропонував проводити практичні заняття по дисциплінах «Бухгалтерський облік в органах Держстраху», «Ревізія і контроль в страхових органах», «Автоматизована обробка страхових операцій» в інспекції Держстраху Тернопільського району. Керівництво Тернопільського фінансово-економічного інституту високо оцінило таке починання, і один день в тиждень практичні заняття по перерахованих дисциплінах проводилися на «виробництві».

Студенти змогли побачити живі документи, брати участь в їх формуванні, відчули прямий взаємозв'язок між операціями і, на одному занятті вони заповнювали документи, на іншому їх переводили на автоматизований облік, а на наступному контролювали допущені помилки, виправляли їх.

Це були не тільки цікаві заняття-спілкування зі спеціалістами Держстраху, й комплексне вивчення ряду дисциплін за однією спеціалізацією.

На сучасному етапі викладання страхових дисциплін можна також застосовувати вищевказаний досвід, але в зв'язку з наявністю понад 450 страхових компаній це робити складніше.

Саме тому, піклуючись про якість підготовки спеціалістів для страхової системи України, наша страхова компанія почала утворювати за власний рахунок навчально-практичні центри страхового бізнесу (НПЦСБ).

Це комп'ютеризовані аудиторії, з Інтернетом, страховими програмами, статистикою, даними звітності страхових компаній, де студенти наживо знайомляться зі страховим процесом, одержують інформацію про види страхування, їх проблеми, порівнюють дані різних страхових компаній і на основі цього пишуть дипломні роботи, здійснюють різноманітні дослідження.

Нами утворено 16 НПЦСБ в таких університетах: Тернопільському національному економічному університеті – 8 центрів, Європейському університеті – 4 центри, Київському національному економічному університеті – 1 центр, Київському національному торгово-економічному університеті – 1 центр, Національному університеті «Києво-Могилянська академія» – 1 центр, Національному університеті харчових технологій – 1 центр.

НПЦСБ сприяють підвищенню якості навчання, наближають його ближче до практичного спрямування, частково в результаті цього та завдяки наполегливій праці вчених цих університетів їхні студенти не перший рік займають найвищі місця у міжнародній студентській олімпіаді з дисципліни «Страхування».

Необхідно відмітити, що ідея проведення студентських олімпіад «Все про страхування» з'явилася у автора статті ще 8 років тому, коли в Європейському університеті в режимі on-lain було проведено першу таку олімпіаду. В ній прийняло участь 107 студентів з 16 філій, а серед переможців були студенти Донецької, Львівської та Криворізької філії Європейського університету, які одержали іменні стипендії. Успішно продовжив проведення таких олімпіад Національний торгово-економічний університет протягом трьох років, Національний університет податкової служби.

Проведення таких олімпіад посилює інтерес студентів до вивчення страхових дисциплін, сприяє зміцненню дружніх та ділових стосунків між студентами та науковцями багатьох держав, які беруть участь в олімпіадах.

На якість підготовки спеціалістів для страхової системи значно впливає порядок проведення виробничої та переддипломної практики студентів в страхових компаніях, допуск їх до участі в виробничих процесах, надання доступу до даних обліку та звітності.

Страхова наука повинна, крім функції підготовки та перепідготовки спеціалістів для страхової системи України, випускати великої кількості монографій та наукових праць, підготовки кандидатів та докторів еко-

номічних наук, досліджувати страховий ринок, виробляти тактику та стратегію його розвитку, розробляти нові законодавчі акти, вказувати шляхи виходу страховикам з економічних криз, допомагати нарощуванню потужності страхового ринку України, сприяти впровадженню передового зарубіжного досвіду, набутого десятиліттями, стати флагманом великої страхової індустрії.

На сьогодні це неможливо. І наукові кадри є, і преса хороша є, але немає державної підтримки і державної програми розвитку страхової науки. Якщо до періоду розпаду Радянського Союзу при Головному управлінні Держстраху СРСР існував науково-дослідний інститут, який утримувався за рахунок коштів Держстраху та виконував різноманітні дослідження та розробки для нього, то на сучасному етапі нашого розвитку немає жодної структури, яка б могла взяти на себе функції утримання подібного закладу. Частково аналогічні функції виконує Нацкомфінпослуг, яка фінансується за рахунок державного бюджету. Але комісія не може бути науково-дослідною установою, хоча в ній працює дуже багато професійних знавців страхового ринку.

Тому, на нашу думку, доцільно за рахунок коштів державного бюджету утворити при Нацкомфінпослуг науково-дослідний інститут страхування з переростанням його в Національну академію страхування. Це дасть можливість більш обґрунтовано проводити дослідження ринку і на основі цього видавати розробки законодавчих актів, різноманітних методик та рекомендацій на замовлення комісії, об'єднаних страховиків та самих страховиків.

Система оподаткування страховиків, яка існує сьогодні, побудована на сплаті податків всіма, без виключення, страховиками, тому якщо 10% від них направити на науку та наукові дослідження, то це піде тільки на користь страховій справі, та збільшить надходження коштів в державний бюджет.

Тоді вчені зможуть втілити свої розробки в практику, покращити свій фінансовий стан, стати академіками страхових наук та принести більшу практичну користь страховому ринку України.

Як студент Європейського університету (Дикунів Володимир Геннадійович), що три роки навчався до того в бізнес-коледжі, можу відмітити як позитивні, так і негативні сторони вивчення страхових дисциплін в університеті. Навчаючись в коледжі, я не знав про наявність в університеті Навчально-практичного центру страхового бізнесу, тому що заняття там з нами не проводили. Дисципліна страхування не змогла донести до нас значення страхування, його необхідність на сучасному етапі. Причинами мабуть були наше не усвідомлення важливості страхування в цілому та одностороннє викладання курсу «Страхування» викладачами, яке базувалося на теорії. Можна було б практичні заняття, самостійну роботу виконувати в вище вказаному центрі, де постійно знаходиться досвідчений практик, директор, який має достатню статистичну базу, реальні матеріали страхової компанії, цікаві страхові програми. Таке поєднання теорії та практики підвищило б наші знання, підняло б страхову культуру на вищий рівень.

Цікавіше проводилися заняття по страхових дисциплінах в університеті. Там було більше практичних занять, особливо сподобалася практика в страховій компанії «Скайд». Я побачив реальне страхування і, що найважливіше, одержав роботу і заробив перші свої гроші в житті. Надіюсь, що стане поворотом в моїй долі, і я стану справжнім страховиком. Найбільше я люблю автомобілі. І саме в страхуванні зможу свої знання, пов'язані з автотранспортом, втілити в якісне, кваліфіковане обслуговування страховальників, надавати їм необхідну допомогу в оформленні страхових випадків, у відновленні пошкоджених транспортних засобів.

Теоретичні та практичні навички, набуті в університеті, співпраця з досвідченими страховими працівниками, відомими науковцями в галузі страхування можливо і визначили мою трудову спрямованість.

Я, Хавтур Ірина Анатоліївна, відношу себе до третьої наймолодшої групи прихильників страхової індустрії. Навчаючись в економічному коледжі, я з нетерпінням чекаю вивчення страхової справи, тому що в моїй родині є як досвідчені страхові працівники – практики, так і науковці в сфері страхування. В моїх генах напевно вже закладено суть страхування. В першому корпусі Тернопільського національного економічного університету я побачила Навчально-практичний центр страхового бізнесу імені Михайла Семеновича Клапківа, який створено за сприяння ПАТ «Страхова компанія «Скайд».

Мені стало цікаво, хто такий М.С.Клапків і що то за СК «Скайд». Про одного з перших теоретиків страхування в Україні, кандидата економічних наук, доцента Михайла Семеновича Клапківа, я взнала з його наукових праць, зокрема історичного спрямування, а коли побачила книгу «Страхування довжиною в життя» (автор – кандидат економічних

наук, доцент, голова правління ПАТ СК «Скайд» Володимир Михайлович Стецюк), то мені відкрилися очі на реальне страхування, багатогранне життя справжніх страховиків. Мабуть, страхування може стати також частиною мого життя, тому там можна успішно поєднати теорію з практикою, науку з виробництвом.

Виходячи з вищенаведеного, можна зробити висновок, що страхування як страхова наука розвивається двома шляхами – як педагогічна

наука, спрямована на підготовку висококваліфікованих кадрів для страхової системи України, та як наукові дослідження, розробки та впровадження їх в страхову теорію та практику.

За двадцять три роки незалежності України досягнуто значних зрушень в розвитку страхової науки, однак є ряд проблем, серед яких найважливіша – фінансування і відсутність повноцінного законодавства, а також центру страхової науки.

Література:

1. Осадець С.С. Страхова освіта: стан і перспективи розвитку /С.Осадець// Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції в КНЕУ 10-11 квітня 2014 р. С.250.
2. Сілакова Н.Є. Єдність і відкритість освітньо-наукової системи України /Н.Сілакова// Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції в ТНЕУ 23-24 квітня 2013 р. С.352.
3. Юрій І.С. Рамки компетентності науково-освітнього європейського простору /І.Юрій// Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції в ТНЕУ 23-24 квітня 2013 р. С.254.

References:

1. S.S. Osadets Insurance Education: Meeting the Needs of /S.Osadets// Proceedings of the II International Scientific Conference in MBK 10-11 April 2014 S.250.
2. Silakova N.E. Unity and openness of education and research system /N.Silakova// materials Ukraine V International Scientific Conference in TNEU 23-24 April 2013 S.352.
3. Yuri I.S. Frames competence scientific and educational materials /I.Yuriy// European space V International Scientific Conference in TNEU 23-24 April 2013 S.254.

Литература:

1. Осадець С.С. Страховое образование: состояние и перспективы развития /С.Осадець// Сборник материалов II Международной научно-практической конференции в КНЕУ 10-11 апреля 2014, с.250.
2. Силакова Н.Е. Единство и открытость образовательной системы Украины /Н.Силакова// Материалы V Международной научно-практической конференции в ТНЕУ 23-24 апреля 2013, с.352.
3. Юрий И.С. Рамки компетентности научно-образовательного европейского пространства /И.Юрий// Материалы V Международной научно-практической конференции в ТНЕУ 23-24 апреля 2013, с.254.

АВТОРИ

Стецюк Володимир Михайлович, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів Національний університет харчових технологій, Голова правління ПАТ СК «Скайд», Україна, 01601, м. Київ-33, вул. Володимирська 68.

Дікунов Володимир Геннадійович, студент Європейський університет, Україна, м. Київ, бульв. академіка Вернадського, 16-В.

Хавтур Ірина Анатоліївна, студент коледжу Тернопольського національного економічного університету, Україна, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11.

AUTHORS

Stetsyuk Vladimir, PhD, Associate Professor of Finance National University of Food Technologies, Chairman of JSC IC «Skayd» Ukraine, 01601, m. Kyiv-33, st. Alabama 68.

Dykunov Vladimir G., a student at the European University, Ukraine, m. Kyiv, blvd. Academician Vernadsky, 16-B.

Havtur Irina, a college student Ternopolskoho National Economic University, Ukraine, m. Ternopil, st. Lviv, 11.

АВТОРЫ

Стецюк Владимир Михайлович, кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов Национальный университет пищевых технологий, Председатель правления ОАО СК «Скайд», Украина, 01601, г. Киев-33, ул. Владимирская, 68.

Дікунов Владимир Геннадиевич, студент Европейского университета Украина, Киев, ул. Академика Вернадского, 16-В.

Хавтур Ирина Анатольевна, студент колледжа Тернопольского национального экономического университета, Украина, г. Тернополь, ул. Львовская, 11.

РЕФЕРАТ

УДК 368.339.13

Стецюк В.М., Дікунов В.Г., Хавтур І.А. Страхова наука: уроки фінансової кризи, три погляди / В.М. Стецюк, В.Г. Дікунов, І.А. Хавтур // Фінансові послуги – К.: КНЕУ, ВД «Україна Бізнес» – 2014.

Дана стаття присвячена проблемам розвитку страхової науки. Показано деякі шляхи покращення якості підготовки спеціалістів для страхової системи, охарактеризовано передові методи проведення занять, сформовані на базі їх історичного розвитку. Показано бачення страхової науки трьома поколіннями студентської молоді.

ABSTRACT

UDK368.339.13

Stetsyuk V.M., Dykunov V.G., Havtur I.A., Insurance science: Lessons from the financial crisis, three views / V.M. Stetsyuk, V.G. Dykunov, I.A. Havtur // Financial Services – K.: KNEU, PH «Ukraine Business» – 2014.

This article deals with problems of insurance science. Shows some ways to improve the quality of training for the insurance system, characterized by advanced methods of training, formulated on the basis of their historical development. A vision insurance three generations of science students.

РЕФЕРАТ

УДК 368.339.13

Стецюк В.М., Дікунов В.Г., Хавтур І.А. Страховая наука: уроки финансового кризиса, три взгляда / В.М. Стецюк, В.Г. Дікунов, І.А. Хавтур // Финансовые услуги – К.: КНЕУ, ВД «Украина Бизнес» – 2014.

Данная статья посвящена проблемам развития страховой науки. Показаны некоторые пути улучшения качества подготовки специалистов для страховой системы, охарактеризованы передовые методы проведения занятий, сформулированные на базе их исторического развития. Представлено видение страховой науки тремя поколениями студенческой молодежи.